ԱԶԳԱՍԷՐ

Հրատարակի յամեն շա-
բաթ օր՝ յետ Նոր Տօմարի.
Տարեկան գին. Ռուփի 24.
Յամեն միոյ ընթերցուած 500.

ՈՒՍՈՒՄՆ ԱՌՆԷ ԶՄԱՐԴ ԵՐՋԱՆԻԿ

Ամենայն ազգային հրա-
տարակութեանց հրապա-
րակ.
Առանձին օրինակ ազգա-
յնոց 3 անայ առ օրն.

ԿԵՂԱԿԻ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՍԻՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՀԱՏ. Գ. ԹԻՒ 108. ԿԱԼԿԱԹԱ 1847 Սեպտեմբեր 4.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Օրիորդք՝ կամ լաւ ևս ասել, իգական սեռ ազգաց՝ գոլորակամ մասն գոլով մարդկային կենաց, որոյ նմագոյն անդամք ընկերակցութեան, և 'ի չարիս և 'ի բարիս անբաժան միմեանց՝ առաւելապէս կարօտին ամենատեսակ վայելչական, առանձին և քաղաքական հրահանգաց. քան զարսս 'նոցա. Պատճառ, 'նախ՝ զի տկար գոլով ուժով մարմնոյ և անգամոյ՝ պարտին զմիտսն բնութեան արուեստականաւն լնուլ և կատարելագործել. Երկրորդ՝ զի 'նոքելի մասն գոլով կենաց և կենցաղավարութեանց՝ պարտին հրահանգօք կրթել զանձինս իւրեանց 'ի զգաստութիւն և 'ի համեստականութիւն. և ամենայն ընկերակցութեան կարգ և կանոնս ուսանելի, զորս լցուցանել իւրեանց. Զի արանց օգնական և գործծակից առնլմնէալք՝ ոչ լինել իւրք զպայման 'նախատես արարչութեանն կատարեսին. եթէ զուրկ և ունայն մնային 'ի սերտալ հրահանգաց կենցաղական գիտութեանց. Օրդեակս ոչ մնուցանէին յերկիւղն Աստուծոյ, պատուէ բարուք ոչ խնամէին, զխառակս արանցն շատ յոլովաբար փառնէին. և յայնցանէ յառաջ գային բազմատեսակ չարիք և վնասք ազգի մարդկան. Նա լոկ առն ու հայց. գիր 'ի սերտն քո, և հրաւիրեա 'ի 'նա՝ եթէ կամիս, զիշխան ոք կամ զթագաւոր. եթէ կինքն, քոյր, կամ դուստր՝ որ մատակարարէն զնա, քաղաքավարեալ էյէ և համեստական, անշուշտ հաւատամ զի ամենապարզ սեղան քո ճգնեաց դրուեաց առ. քեզ զերախտագիտութիւն հիւրոյդ. իսկ թէ ընդ հակառակն՝ լցեալ 'ի բացեալ զամենագին մարգարիտ, լուս ամբարտաւանին Աղեքսանդրոս Պղոմեյին Եգիպտոսի, կազմեա սեղան համադամ բաղց անհրահանգութեամբ զերդաստանի քում, ոչ համ տաս և ոչ

հաճութիւն ։ Սուտի և ամենայն մեծածախութիւնք յուսալեաց զնան, և դու ծաղրալի լինիս, քան թէ գովելի ։

Տան,— բարեկարգեալ և կառավար տան առել համբերք, Հոգին որ կայ՝ կենն է, և այն՝ ուսեալ և մրագլուխն։ Որք որպէս մարմին կայուած հագուոյ զի կեցցէ, նոյնպէս Հոգին կայուած գիտութեան, զի բարւոք կեցցէ ։ Մարմին որ զեկէ զգուանքս իւր յայսպիսի կեն. Հանքան և 'ի գերագրական ամբողջութեանն կենաց, կամակելն մեռուցանէ զնա բազմապատիկ չարաչար մահուամբ ։

ԽՆԱՅՈՂՆԱՒ ։ Վասն զի՝ որպէս կայրն ոչ զգայ յանձին ղուարճութիւն 'ի լուսաւոր գունդաւորացն գեղեցկութենէ, նոյնպէս և անհրաժանդեայն ոչ զմայլի հրաշակերտութեամբ ամենազան արարածոցն Աստուծոյ, ոչ հաւանայ զնկչութիւն և զպիտանութիւն նոցա, ոչ վայելէ որպէս արժանն է զբարիս ամենատուր բնութեան՝ երբեմ զբարի. ուստի ինքեանն աշխարհի մեռեալ՝ և աշխարհ մեռեալ երեւի նմա ։

ԽՈՐՏԱԿԱՆԱՒ ։ Վասն զի՝ անհրաժանող և անկիրթ մտաց լոյս ինքեան չէ այնքան կարողութիւն, որով զուլ և քնարել կարիցէ ընդ մելոր և շմորիս ։ Ուստի և անգիտութեամբ կամ փոխանակ 'ի կեր արկանէ զառաքինութիւն ընդ մոլութեան՝ առանց խորանոյ, և կամ ընդարձակ հակառակութեամբ բնութեանն դէպ 'ի չարն կոյս՝ յաւէտ փառաբանութեանն ընդդիմանայ՝ քան թէ յուէլն և աշխատողութեանն։ Ոչ խառնեն 'ի զարդուհի և 'ի Գրացումնդ իմաց մոլութեան, ոչ փարի փափագանօք զաստուածային գործոյ անձին առաքինու-թեանն, այլ յիրկանն Հետա մեծա կայ՝ ոչ ճանաչէ, եթէ Տէր իցէ իւր Աստուած՝ թէ Ճանճիկն Եկկարոնի ։

ԱՑՈՒՓԵՃԱՐԵՆԱԿԱՆԱՒ ։ Վասն զի՝ անհրաժանող և անկիրթ հոգին ոչ զգիրս քննել կարէ, յորոց կեանս ընդունիցի, և ոչ զնշութիւն և զեղծանակ աղօթիցն, ուստի և ոչ օրհնութեր ազատ աղօթել կարէ ։ Մի թէ որպէս արժանն էր՝ գիտէաք զյարգ աղօթիցն ։ Մոռացեալ 'ի մարդկանէ ինչ յուղէին՝ հազար գիտաս որանեն, հալածիցս յաստէն զգուշալին, զորս և երբեմ զգաստ ուրանեն, և այնպէս յառաջնեան երկիւղիւ և պատկառանօք, ապա որքան ևս առաւել արժան իցէ այսպիսի փութոյ և եռանդեան՝ յորժամ հանդերձիցի ոք ընդ Աստուծոյ խօսել, Թագաւորին Թագաւորաց, և Տեառն տերանց ։ Հայրն Որդի պատուելի Յիսուսի, զամենայն աղաչեմք սիրով Քրիստոսի մեր տնել այսր խնդրելով առաջարկութեանս ։ Եթէ ասեն և զանակապակութիւն մատաղբեալ Գրաւերոց ձերոց առեալ և անդրանիկ հանդերձիցի առ 'ի նպաստ աշխարհական կենցաղավարութեան և առանձին կառավարութեան ձերոյ, տակաւին ևս առաւել հարկաւ պահանջի առ 'ի նպաստ աղօթից և ընդ Աստուծոյ մաղթանաց և պաղատանաց ձերոց ։ Տակաւին քառապատիկ հարկաւ պահանջի յամբողջութիւն Եկեղեցւոյ ձերոյ սրբոյ, տակաւին բիւրապատիկ հարկաւ պահանջի 'ի փրկութիւն անմահ հոգւոց ձերոց և հոգւոյ զաւակաց ձերոց ։ Բնութիւնն սահմանէ զանազանակն զթեութիւնս ձեր նախախնամ հոգացութեամբ ջանալ և բարւոքել զապագայ երջանկութիւն

դաւառաց ձերոց . և զօր երջանկութեան կարիցեն տալ մանկացուք . Եւ թէ անհրաժեշտ պատճառաւ դպրատունս իւրեանց 'ի գիտութենէ Սուրբ Գրոց՝ զրկիցեն զնոսա 'ի փառաւոր աստուածախօսութեանց յատակ կեանս , և յԱստուծոյ միանգամայն 'ի հանդերձեալն . Այսպէս որէք ձեռնք Աշխի մերում , զժամանակն մինչ ցայդ անփութութեամբ կորուսեալ 'ի վնաս մեծ համարելով անձանց և քաղցրիկ Գաւառականացդ· քումն հարէք դիւրաշակէ մտին լուսոյ գիտութեան , և աշա աչօք ձեռամբ իսկ տեսանէք զպտուղ վաստակոց ձերոց . Ցնծեցէք զպրոցս Օրհնութեան 'ի ամեն տեղիս , և աշա ծաղկեսցեն ձեզ նորին պտուղ գիտունս , առաքինիս և աստուածապաշտս : Իսկ թէ ոչ լինի այլ օգուտ արարեն նոցա դպրոցք գիտութեանց , առնուն զի հրամարեցուցանեն զնոսա 'ի դառնութեանց և 'ի ծուլութեանց , կրթեն զնոսա յիմաստս գրոց , մաքրեն զհանճարս նոցա 'ի գիտուն ազգակաց կենաց մրգալուսոյ և զրաւ առանն զնոսա որանց իւրեանց , և աշա այսօրիկ միայն այսուքիկ միայն ասեմք , վճարեն ձեզ զամենայն զծախս ձեր , քանզի պատուականն է մայր ամենայն շահաց . Իրաւ թէ տեսանէք լսելոյ իցեն քան թէ ունիցէք քամահելոյ .

Հայրենակէ .

'Ի ՄԱՇՏԱՆ ամսոյ այսօրիկ Պարոն Ս . Մատթոս Եսեան 'ի Հայկեան Մխիթարեան Ճեմարան՝ ամենակեան 500 ռուբլի վարձու 'ի ծաղկեցուցանել անդ ուսմունս աւագ զնաս Ենգրեանց .

—Եսայում ուրախութեամբ հրատարակեմք , զի Ռուսիկեան ուղ յարգէս Հայոց , (որ նախայէ զանուն իւր 'ի համբաւեւոյ) առաքեաց առ մեզ տասն ստեղծ առաջաւորաց Թարգմանեալ 'ի Սանսկրիտ բարբառոյ Հնդկաց 'ի մերս լեզու . Խոստանայ ևս յօրինել 'ի մասոյ դիւցաբեկ Քերականութիւն մի , և զԲառագիրս 'ի Սանսկրիտէ 'ի Հայ , և մեք առաջային նախանձութեամբ շնորհաւորեմք մեզ զչէրս . Ակնունիմք , զի Ռանայէր Բարեկամ մեր՝ ըստ հանճարոյ հաւատարմութեան և քաջալերութեան աղդիս հանդիպեսցի 'ի գովեստ իւր յայս վաստակ , յօրինակ և 'ի խրախոյս ամենայն նորահաս պատանեկաց յազգի մերում .

Սանսկրիտ է սրբազան և հնաւանդ լեզու Հնդկաց , որով գրեալ են Վետայք նոցա՝ և ամենայն հնութիւնք . —Պարոն Վ . ալէթ անգղիացի Պաղեստինեցւոյ 'ի Կալկաթա զուեղանուն իւր եհան յառաջ պատուական մայրաքաղաքս վասն գոյանայոյ 'ի գրոյանէ բանձկանին գեղեցկութեան մի յիսուն ռուպի արժողութեամբ . և պատմութիւնն մատենադ գնա քաղաքական նայոց գերագոյն ատենի տեղւոյս .

—Խօսում 12 Թուով գրեն 'ի Տեհերանէ . թէ "յանկարծ երկար բնակութեան իւրեանց անդր՝ ոչ երբէք տեսին հնդեցիս անձրևաց այնքան յորդ՝ որպիսի էր յայսմ ամի . Եզրակէ գրեն թէ բոլորովին աշնանային գետոյքէ հոսմանց զխանձիս 'ի բաց տարեան , և պարոսպ շինուածք 'ի տանիս իւրեանց ընկալան զվնասիքն . վասն զի արեւք ուրէք բարձրացաւ հեղեղն անդր քան զնեառաւան մատենաշատ 'ի մեւմ գիշերի , որ վասնթարագոյն էր քան զՋարաֆուշան ."

—Հին Բաչայն "ԵՒրոպայոյ աւի

քանի ընկեցաւ յաթոռոյ իւրմէ , և իշխանք նորա փութան փոխել զարմանս իւրեանց ընդ ջուր դրամոց ։

—"Յօդուածք 'ի Գաւրկայ իշխանաց զաղթեցան 'ի սահման Տէրութեան մերոյ , սիրով ընկալեալ եղեն 'ի Օսմանցւոց մերոց ․ յորոց և տուացան կոչուածս երկիր 'ի բնակութիւն ․ 'Ի թուոյ կանանց և աղախնեայց նոցա , ոմանք և 'ի հաստատակացոյց շինութեանց տանց իւրեանց՝ երևելի ուրեք հաստատութեամբ բնակել տան ․ Նաև թէ և հալածեալ արքայ նորա իւրքին կամօք զնել իւր կարուած բնակութիւն 'ի հարկահան իշխանէն , և այս առաջին նուագ է զի թագաւոր ընկեցեալ յաթոռոյ իւրմէ՝ ինքնակամ ընտրեալ իւր զկայուածս Կուսմալանայ Ն․ Հնդկաց ․

—Գրեն Ճմգալոյ 13 Օգոստոսի թուով թէ Գնկրուսի գոլով մի 'ի քանդարկելոյն՝ որք յանդգնեալ Մուհարրամին ընկլեալ զկլոաշս քաղաքին և 'ի բաց փախեան՝ եկաց զամենայն կեանս իւր առաջակայ և առաքասուէր ․ Ինքար տարաւ զնով Տէրութեան 'ի Կոստարրթանեայ մերձ 28000 ռուփիա , Տէրութիւն փարձս խոստացաւ չոր գլխոյ նորուն և նա զիւրաքինի չուալով զայն՝ 'ի վերայ հասաքեալ է իւր զօրքին մերձ առս երեք հազար թուով և ելանէ 'ի Սռաջուտանայ , գալ Ճմգրա և քանութեամբ կորզել 'ի բաց զերկուս յընկերաց իւրոց՝ որք կան անդր 'ի բանդի ․ մեք ամենայն զօրութեամբ պատրաստեցաք կգէմ ունել արշաւանաց Ըռաջուկին , այլ բարեբաղդապէս զեա ոչ երևեցաւ նա աստ ։

ՊԻՆԱՆԿ

ՍԻՆԿԱՓՈՒՐ նաւով լուր առաք 'ի Պինանկայ , թէ Մայիսի ամն Պինանգուլու Սալէ անուն զօր հաստատակի կալուզսլոզորայն՝ որ հանէր 'ի Հոսոքենհամ շաքարանոցէ դէպ 'ի ծովեզրն Աւրոյն Գէորգայ , Հրապարան Բէքան սպանաւ , և քշել նորա անդր քան զայս մեքենորդութեան վերաւորեալ անկաւ ․ 'Ի ժամանակաց հետէ է զի Պինանգուլու Սալէ ընդ քամահանս ունէր զամենայն զօրութիւն կղզւոյն , և զեա առ ոչ ինչ գրել ․ 'Ի նմին ուրեք և քանի մի Չինացիք անկան 'ի Մալայեցւոց անտի ․

ՄԱԴՐԱՍ

Պարոն Ըներէրսան քարոզիչ Ըզատ Եկեղեցւոյ Սկովտացւոց 'ի Մադրաս՝ հաւանեցոյց զՀնդիկ պատանի մի Ռագովեալու անուն սիրել զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս առաւել քան զՀայր և զՄայր իւր ․ Բայց մարմին հոգատակ եկաց Հնդկաց , և որքան հաւատոյ նորա ․ Ուստի և վճռով դերագոյն Ըտենի ատեանն՝ դարձաւ անդրէն առ ծնողս իւր ։

ԲՈՄԲԱՅԻՑ ՆՈՐԱԼՈՒՐՔ

'Ի Յուլիսի 26 յաւուր կիւրակէի 'ի չորրորդ ժամու երեկոյեան ամուսնացաւ Ճնկեղեցւոջ Հայոց 'ի Տէր Կարապետ Տէր Ըւետեանէն , Պարոն Գէորգ Ըւետ Օտքարայ ընդ Տիկնոջ Մարիամ Ջանի Յ․ Գրիգորեան ։ Փեսայն 'ի 44 և հարսն 'ի 36 ամ հասակի իւրեանց ․ որոց և քաղաքական Պաշտօն կատարեցաւ 'ի նոտարենթաց ատեանն շաբաթու Ճմեան քաղաքիս հանդոյն ծիսոյ և օրէնաց երկրին՝ 'ի ձեռաց Աէկրէտարւոյն Ռեսզի ,Նտի ․ Օգայմանէ և

զմանաւոր հանդամանօք սաստկեալ զուգելոյն՝ յաւուր չեղէ. ոմանք հետագոյ սակաւիկ ծանօթութիւնս ՚ի լուր ընթերցողաց ։

Պատմեն կամ Օրէնք՝ որ ոչ իցէ ընդ կատարելութեամբ ծնողաց կամ օրինաւոր հոգաբարձութեան ունիլ զհաւատութիւն նոցա ։ այլ ինքնակալս՝ չկայէ օրինօք երկրին տանունանալ տառ՝ նախ քան զգրաւն ատենոյն քսան. և չորս ամ հասակի իւրոյ և վերջնոյն՝ քսանի և մի ։ Նորաեկք (յերկու սեռիցն եւ) չունին զազատութիւն տնօրինանալոյ նախ քան զանցանել մեծ ամսոյ զկնի ժամանման նոցա ։ միայն թէ դարսուկ չորրհս ժամեցին թոյլտուութեան ՚ի Տէրութենէն մատուցանելով վերկին երաշխաւորս թէ չեն ամոլք այլուր ։ Իսկ որոց առաջադրեալ իցեն ամուսնանալ՝ հարկին նախ Անանէ քաղաքին քննել և ապա պսակել, զի Երեւելեան Պաշխն միայն չէ բաւական վաւերական կացուցանել զամուսնութիւն նոցա քաղաքական օրինօքն ։ և յիրաւի ոչ եւ կարէ իսկ առաջինն լինել ձեռնտու ՚ի կատարումն այնմիկ ։ քանզի և քահանայք են ընդ իշխանութեամբ Տէրութեան, և ծնունդք զանցանողացն՝ թէ իցեն, ՚ի չարս անհարթաղապէց դիցին ՚ի գիտանագրին ։ Սատն զի զամենայն ծնունդս՝ որ պատահին առ (թէ յոչ և թէ "՚ի ձախ կողմանէ") պարտին յինամնիք խնոց ամենայ կառավարութեանն յընթացս քսան և չորս ժամուց՝ ոչ թարց երկուց վկայից, կամ ՚ի դրացեաց՝ կամ՝ ՚ի բարեկամաց աայով խոկոյն մանկանն զկամեցեալ անուանակոչութիւնն, զի գրեսցի ՚ի ցանկին՝ հանդերձ անուամբք ծնողաց նորա ։ Թէպէտեւ ՚ի հօրն անհարազառից անծանօթութս վերկալն բաղկեցու. բա որում ամուսնացեալ ար.ք՝ թէ ունեցին զկին կենդանի առս կամ յերկուք՝ մեծ տուժանօք են հապատ այսգուտակ անհաւատարմութեամբ. ամենեւ յամօթ իւրեանց ժխոսեն այնպիսեացն մեղացն ։ Ամուսնացեալ պարտին երեք շաբաթաւք յառաջագոյն հրանախօսել յատեանն՝ մատուցանելով անդր վերկու Պարսկայս դեպոդաւցեալս երկերն՝ իբրև երաշխաւոր կամ վկայս, ուր լինի նոցա մտանել ընդ մանրախոյզ քննութեամբ և հարցափորձի. Ասենին, Փոխանչի նախապես զհաւանութիւն լինելոյ զուգելն անայր և անկին, յորոյ յաղագս յաւհա քան զամենայն՝ են վկայքն երկու. Ասեն ՚ի գեր զանուն, զհասակ, զտեղի ծննդեան և միրաւութեան, զպաշտօն կամ զարծս իւրաքանչիւրոյն, նոյնպէս և զանուանս ծնողաց նոցա. զհասակս զտեղի ծննդեան (և մահուան թէ մեռեալ իցեն) և միրաւութեան, ապա զկամսն հաւանութ և հաճութիւն նոցա առ ամուսնու, յորս յամենայնի վկայել պարտին երկու Պարսկայք՝ վորոց և զանուանս, զհասակ, զգործոն հայցանեն նոյնպէս և գրեն ։ Այլ և հարկ է ամուսնացողացն զվկայականն ցուցանել ՚ի Սէկամբէն (այն է յորբոց ժառանգաւորէն՝ թէ իցէ կոչել զատենն այնպէս՝ քաս որում ժառանգութիւնք որբոց անդ խնամեալ պահպանին,) առ այն. թէ չունի զանուանս հաշիւ ինչ ընդ տան այնմիկ ։ Յամենայնի պահանջի ուրեմն սարսափելի զանուանս իւրեանց ՚ի վերա Դիւանին. յայնմհետուէ հրատարակի առաջադրութիւն նոցա յորմն դատաստանատան ՚ի լուր ամենեցուն զի եթէ եօթն աւուրց ։ զի թէ գուցէ ումեք զօրինաւոր ա-

ուխտ յարգել ՚նմին՝ կրացիկ արատոյէ կառավարութեանն ․ իբրև կամին սըրատիլ՝ ՚նեբկայանան զոյգն մեծամեծ ոյսինքն ՚ի տան ատենին՝ Հանդերձ կրաշխաւորօքն իւրեանց, որք ՚ի մէջ նն խաչեզբայր և փեսեզբայր ․ որոց ընկերել կարէին թէ կամիցին խնամիք և մականունի ․ ուր ծանր իմն եղանակաւ կատարի այն "մեծ խորՀուրդ" որ առաջինն են խօսք Ամենապտելին ․ Աոզգեցեալ զՀանդերձն իւր առօրեականան՝ նստի յաթոռ ՚ի բարձրագոյն տեղւոջ , որում յանդիմանին և փեսայ և Հարսն բազմեալք առ մեծամեծ ՚ի վերայ աթոռոյ ․ Աչամնի յայնժամ քաղաքական արարութիւն նորա՝ ընթեռնուլ յորոշ ձայնի և բան զծառ ինչ ՚ի վերայ առացեալ "մեծ խորՀրդոյն և զպարտեաց և վարուց ամուսնական մեծամիլ՝ անշուշտ ՚ի վերայ ՚նոյն խսկ սկզբանց Հիմնեալ՝ որպէս առանի ՚ի Բրիտանական կրօնից ․ և ոչ պակաս ինչ առաւ քան զաւելորական ընթերցանելեան Եկեղեցւոյ ․ Ծ այս ատենի կամ ՚ի լեզու Հոլանդացւոց կամ Աոլլոնեցւոց ըստ Հատակութեան պատկերացն ․ Ապա առեալ ՚ի բերանոյ ՚նոցա զկամութիւն և զատուգութիւն որոց ՚ի Հարսնախօսութեան անդ վկայեալ են , (զի կոյ առաջի ՚նորա մատեանն ,) ՚նա զի և զՀաւանութիւն ՚նոցա և ընդունելութիւն , պատուիրէ փեսային ունել զաջն յաջ Հարսին և պատէ զնոսա կոչելով Տէր և Տիկին ; Իւ անգէն կանդնեալ յանն պարզէ զձեռն առ ՚նոսա՝ և շնորՀաւորէ զուրախ միութիւնն ․ Յետոյ ատորագրեն փեսայ և Հարսն զանուանս ՚ի կոնքին ՚ի մատենին , ՚նոյնպէս և արարեալ երաշխաւորացն շնորՀաւորեն զնոսա որոց օրինակին Հետևելով մեւս բազմական բարեկամացն՝ ամենեքին մեկին ՚ի բաց , որկանելով ՚ի պանծանակն (մատուցանէ պորոյ՝ թուի թէ ․) որոց յօժարեցին Հաղորդել զուրա իւրեանց ․ Բարձումք աղքատացւոց չատ Հանդիպեալ զոյս պատի և վաւերական՝ ոչ ևս գիտեն աղքիկցեցին․ Այոն՝ զլեան՝ ՚ի ՚նոսա․ զի զելին յորՀնութեանց Տէրունեին և յաղագակոց մակարանուն ․

Այլ ծագումն այսքան Հիշա միջամուտ Տէրուն յայսպիսի առանձին վերաբերութիւն Հաստատեին՝ եղև ասեն բազմօք յառաջ՝ այր մի յաղթէ իւրեանց ոլ մինչ ամուսնացեալ զոլով յաշխարՀի իւր՝ կրկին էած զկին առա ․ որոյ պատրութիւն ոչ եղև ՚ի յայտ մինչ զկնի բազում ամաց՝ յորժամ Հնի կինն իրազեկ եղեալ զՀանդամանացն՝ բողոք Հան առ զենանէ , կը պատմեցաւ այլն կորուսանելով ըզ պաշտօն իւր ․ և ՚նկրեցաւ ՚ի սատկազոյն պատուՀասէ աղաչանօք նոր կնոջն՝ որ երբեք ոչ այնքան զիւրաւ յօժարէր տալ ՚ի ձեռաց զՀոյլն զաւակաց իւրոց ․ ուստի տեսեն ցարդ ․

Մէ կցէ անսեղի ՚նկատել առա զի այս առաջին անգամ էր՝ յոր մատուցան մեր՝ Հաստատեալ ՚ի վերջասան ամաց Հետէ բարերար խնամով մեծապատիւ Ազոյ Յակոբայ Յորդութեանեան ՚ի Տէր Հանդուցելոյ , զայցելուս ընկալաւ ՚ի Հանդերձս Հարսանեաց , որով յաւանք բացաւ ծանօթարաՀն և բարեաց ամենեցոյ մաւ ՚նոյնատարազ ձորձովք ․ Իսկ որոց՝ ըստ սրում այսպէս մեք չառ շնորՀակալ եմք զմեր ներկայ պատուելի բաՀանայէն ․ որոյ ոսք երբեք բարեգուշակ եղեն, որք Հաղեւ էին՝ ասեն՝ այնպէս ՚ի ՚նաւի— ․ Մատնաւոր Հանդամանօք մեղութեան ՚նորապսակացն մեզոց՝ զոր

յիշէի՝ այս են. զի որպէս ամենեցուն է յայտ առաջին ամսոյն Տեառն Մարիամ Ջանեանն՝ այն է Հանգուցեալ Պարոն Յովհաննէս Գրիգորեան, երբեմն ատեն ամօք յառաջ քան զայս զոհ անկեալ յանդգնեալ ձեռս բարբարոս ծախահենեցն, յորոց և ցարդ չէն բացայայտ կարծեմք Բանալու կեղեցոյն ։— Օ՜ ենի տարաբաղդ որբանիցն՝ թէպէտև քաղաք անգամ մեղայոք երախտաւորութեան նորին մտածեմ Ատեան քաղաքիս, և հնազանդութիւն և երկնքնոք շատ երբն զառաքելոյն հեռ գնեալ յիշեցնելու անցեալ քաղաքն ամաց, ամենայն բարեկամք չմոռցեան ՚ի Տէրութենէն առեալ զարժանութիւն և հրաման կրկին ամենահաւատ Պատուելոյ Հայր Սարգսի, մինչ միայն փոքրու յառաջ բարեբաղդաբար երկեցան ամենեքեան ՚ի Սուրբ Աթոռ՝ որ ականատես եղև ինձ յետ պահեստեան խոստովանեալ առաքել Հայ նախնեաց երկրորդ գործ ընդ նմա երբեմն ծառայութեան բարեպաշտ կենդանիք ոչ են միայն զարմանալի խնդ ՚ի մեռ Տէրութեան։ Ուստի Հանդիսա չկարծեմ Տէրունի և զգաստութիւն առ կրկին ամենամեծութիւն, և այնպէս կարել արգար խոնարհաց զիւր ամենամեծ ՚ի ձեռ իւր՝ ամեն ՚ի Հանդերձեալ Հայաստանեաց նորա՝ թէ "զերկիր երանութեան ամենայն Հնազանդութեան և փոխադարձ ուխտնեան յայն ամբիծ խորհուրդ՝ զօրանի և զօրաբարեխօսել հանդերձութեամբ և Հաւատարմութեամբ Հայոցն՝ այսօր կամօք Տեառն ՚ի յաւիտեան սորբ անանցանաց կեանս ։"

ԿՐԱԿԻ

Ասի թէ Մր Զօրս Նաւեր խնդրեալ էզէ ՚ի կառավարութենէ Բաւարիայոյ առաքել առ խնդիր զօրանուէ մի, զի երթ՝ նովին ՚ի Սուէզ և անտի յԱրաբիա. Ասի ևս թէ Կարօսն Մէլմնի յաջորդելոց էզէ նմա ՚ի վերակացութեան Սինդայ ։

ՊԱՐՍԻ

ՀԱՅ ՕՐԻՆԱԿ

Գրիչն Գաղէթ Օգոստ 14 թուոյ գրէ ՚ի պարսութեան մեր, թէ մի ոմն յորդուոց անուն Արամին բանի քարոզել կամօք ՚ի կոնտաց իւր՝ ըզ զուստր միոյ յերից ամեն Հայազնեանցն ՚ի Պարսկաց, Հայր Նաւարապետ Օրբեանն՝ ՚ի Հարկէ առաւելապէս վասն Պարսկաստանեան Հաւատոյ իւրոյ, արհամարհելով զնմանախուսութիւն իշխանին, յառ Համարեալ պատիր իւրում, գրեթէ ըզ մշանջենաւոր կուսութիւն առ ՚ի սրակառութենէ այդպիսի պատահեալ, քան ուրացութեամբ Հաւատոց յարարանս իշխանաց ամբաստանել զնա՝ ՚ի անհնարութիւն անհաւատից ։

Մէ ամք եօթն անցին ՚ի Հրատարակութենէ Պատմութեան Հին Հնդկաստանի ՚ի մեր լեզու, յորում յիշատակին մերձ երեսուն տունք Հայոց՝ անքաղաքայն անապաշտան և անյայտ տարագ կացեալ զամս բազումս, և ՚ի Հայրենիս Հաւատոց ոչ բնաւ խոտորեալք ։ Յիշատակի անդ անդր նաև՝ թէ մերձ քաղաքս մեծ և փոքր երեխայք ճառագայն առաջի քահանայի ուրում Անդրէացւոյ՝ առ ՚ի մկրտութիւն ։ Աշակերտք Առաքելոյն հոգւոյ ունիկ և արժանի էր օրհնութեամբ Հաւատոյ ցուցելոյ հաւատն իւրոյ, և ՚ի Հաւատս Հայրենեաց հաստատել զնոսա ։ Իսկ ցարդ ևս անյայտ մը-

նացեալ , է՛ որ ցրուեցան , և է՛ որ ուրացեալ խոտորեցան յայլազգիս , և մնաց միայն երեք տուն . որոց վե- րայ հասանէ այսօր այսորինակ քրիս- տոնէութիւն . Հայրն քարոզչական կող- մնակալ եղկելի իւր օգնութեան, բայց ոչ ոք է որ ձեռն տայ նմա . Խոր- հրդատուն փախուցանել զասան իւր 'ի Փէշաւուր ընդ Տէրութեամբ Անգ- ղիացւոց՝ և անդ ազատ առնել . բայց և այն թուի թէ յանկարելեաց ասել իցէ :

Անխնամութեամբ միայն՝ սատա- կեալ այլոց եղանք , եղբարք . և տե- սարան յիմարաց . և գեռ եւս յառա- կութիւն 'ի մէջ մնացելոց զախուն , և ոչ ջանացաք 'ի բաց ընկենուլ . Իթէ անձամբ զանձինս պաշտպա- նել ոչ կարեմք , միայն այլազգա- ցուց պաշտպանութ. Հզօրագոյն ձեռ- ինն ուրուք . Այս թէ ոչ և այս ինն և աստուածոյ , զոր անցանէ 'ի վերայ ծերութեան և տառապանաց մերոց Ո՞վ Հայ՝ ոչ յոգւոց հանիցէ 'ի վերայ չարեաց այսորիկ , և արտասուս հե- ղուցու . մի՛ ապա , որ 'ի վտանգել ազ- գայնոյն 'ի թուլս ոչ համարիցի , և մի՛ անզգամ որ 'ի վշտանալ անդամոյն ոչ վշտանայցէ :

Բանաստիքական

Թարգմանութիւն 'ի Սանձերէ

Թովմասուէ .

Գիտուենք և տրտմայք ոչ են հաւասար ,
Որ հաւասարէն անշուշտ է յիմար ,
Զի տրտմայն է մեծ ընդ յիշել իւրում ,
Իսկ այլ գիտնական յաչխարհն համբուն .

Ահանոյն բարիք յիմարաց ծագեն ,
Այն ինչ տեսուք՝ յանձինս անմիտ իբրարն .
Իթէ մին հայցը անմիտք խմբեցին՝
Գիտեմ մի իմաստուն հաւասար ոչ են .

Ըղձանայս այլոց մարդ համարելոյ քեզ ,
Ցասուցումն այլոց մի ցանկանայցես .
Որ զինչ առաքոյ իբրեւ զնեւր պահեաց՝
Նա է այր գիտուն , սիրող որէնաց .

Զինչ՞ առնէ անձին արեան զիւցազանց ,
Ցորում յեւ չնորհ բաչխեալ 'ի Աարձանց ,
Ոգս իմաստունք՝ թէև ցածուղիք ,
Են առ Աստուծոյ և մարդկան յարգէք .

Զինչ՞ օգուտ մանկան յինել պճղեցեկ ,
Մինչ միտք 'ի գլոյ՝ նոսա աղքատիկ .
Դաստիարակութ՝ բայց անձնոտ ծաղկէ ,
Ընդունած , խոնարհ , է և յինիցեն .

Լուսին համարի 'ի զարդ աստեղաց ,
Դոյնոյեն և արք են զարդ հինանց իւրեանց .
Եթէ՝ զարդ երկնի կոյէ թագաւոր ,
Զարդ անձնեացն է այր գիտնաւոր .

Հարք և մարք են մեր ատոս թշնամիք ,
Իթէ անխրատ լինիցին որդիք .
Անմիտն է յեանոր բ 'ի փառաց իւրոց՝
Իբրև զագռաւ սեաւ 'ի լճերս սագուց .

Լաւ է մի միայն որդի գիտնական ,
Քան դհազարս որդիս՝ ազգաց անպիտան .
Մի լուսին լուսէ զաչխարհն ամենայն ,
Եւ զինչ՞ առ նմա աստեղաց երամ .

Հինգ ամաց հետէ զորդիս քո սնա ,
Եւ մինչ 'ի տասն ամ խրատ տար , սնա .
Իսկ երբ հասանէ 'ի վեշտասան ամ ,
Հայրն եղիցի՝ նմա , նմա բարեկամ .

'Ի չար երկրորդ՝ մեծ մարդութեան ,
Իսկ ժառանգութեանց աղքատութեան .
Թէ որդի իցէ , թէ աշակերտ քո ,
Սասախե , խրատեա 'ի բարուցութեան .

—Եթէ զայր բամբասող դիպուէ կախեսցին , և զբամբասողութիւն զախան- ձոց իւրոց՝ ոչ ոք մնայր յաչխարհի .
—Խնդրեր թէ ընդէր արեգակն ան- չարժ կայ , և երկիր մեր շուրջ նո- րա է զնալ .

ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ . Զայն զի Ֆեռա- րոյի Կալենայ կացեալ զնա 'ի վե- րայ Գրոզաւանի .

Բալեանցեան .

'Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԴԻՒՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Մ . Դ . Թիւզեանեանց Վ․ Էնապեան